ՅԱՌԱՋԱՒՈՐ

ԱՍԻԱ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՀԱՅԵՐԷՆ ԹՈՒԱԿԱՆ

1874 ՄԱՐՏ 27 ՀՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ԱԶԴ

—

Նիւթոյ առատութեան պատճառաւ այսօր յատկացած մը հրատարակել պատշաճ տեսանք։ Յառաջիկայ շաբաթ աւելի թերթերնուս մէջ ալ հետաքրքիր ընթերցողը պիտի տեսնէ խիստ կարեւոր նամակի մը հրատարակութիւն որ աղգային վերջին անցից առեն այլ եւ այլ մեքենայութիւններ դարձնողք խռովակին մէջ ինչ ոգիի աէր մարդիկ գտնուած ըլլալուն վրայ մասնաւոր տեղեկութեամբ լոյս մը պիտի արձակէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ

—

Կը լսեմք թէ Տէղապահ Ս. Հայրը վաղը խոստիւղի Ս. Սահմանոցը եւ կեղեցին հանդիսաւոր Ծ. Պատարագ պիտի մատուցանէ ըստ խնդրանաց բազմաթիւ պատուաւոր աղգայնոց եւ Թաղական խորհրդոյն։

ԲԱՆԻ ՄԸ ԽՕՍՔ

ՍՌ. ՀԱՄԱՑՆ ԱԶԳԱՑԻՆՍ

Եղբա՛ք, Պատրիարքական ընտրութեան համար դումարուած վերջին ընդհ. ժողովոյն մէջ տեսնուեցաւ որ բաց ի Ազգ. վարչական մարմինէն ամբողջ Երեսփոխանութիւնը համաձայն էր միայն մէկ խնդրոյ վերայ, որ էր Պատրիարքի ընտրութիւնը երկարաձգել մինչեւ յաւարտումն վերաքննութեան։ Ասի ամէն Հայու ալ բաղձանքն էր չորս տարի առաջէն սկսեալ. եւ եթէ այս վերաքննութիւնը վեց ամիս առաջ աւարտած լինէր, Ազգը ներկայ դառն վիճակին մէջ չէր պիտի նայնար յորում կը տեսնեմք ահա դժբաղդաբար։ Իսկ այսօր իրաց պարագայներն այն վիճակին մէջն են, որ եթէ իսկ այսօր Սահմանադրութիւնը վերաքննեալ ու վաւերացեալ մեր ձեռքն ալ տան, բաւական չէ պիտի ըլլայ Ազգերնուս խաղաղութիւնը տեղը բերելու. վասն զի վերաքննութիւնը դարձեալ Սահմանադրութիւնը դարձեալ դէրի պիտի ըլլայ դաւադիրներուս ձեռքը եւ դործի ու միջոց մը եւ եթէ պիտի դառնայ մէկ քանի անձանց ձեռքին մէջ որ ուզած կերպովին դործածեն։ Սահմանադրութեան վերաքննութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի եւ Ազգը պիտի կըրնայ չսիլ անկէ, եթէ հաւատարիմ անձանց յանձնուի։ Իսկ եթէ այս վիճակիս մէջ վերաքննեալ Սահմանադրութեան վրայ յոյսերնիս յենուանք, անտարակուսելի է որ մեծ սխալ մը եւս դործած պիտի ըլլանք. սխա՛լ մը՝ որ երբէք ներելի չը պիտի ըլլայ։ Ուստի թողունք պահ մը վերաքննութեան խնդիրը։ Խնդիր մը, աւելի կարեւորագոյն խնդիր մ'ունինք. զա՛յն պարտինք կանխաւ ձեռք առնել. խնդիր մը կըսեմ, որով պիտի ճանչնանք թէ ո՞րոնք են յօդուտ կամ ի վնաս Ազգին դործողները։ Այս աւելիւնակարեւոր խնդիրն է որ կ'ուզենք անդամ մը յուզել. օգոստոս 24 ի նիստին խնդիրն է զոր դաւադիրք մեծաւ ճգամբ կուզեն մթութեան մէջ թաղել։ Անցեալ շաբթուան մարտ 22 ի ընդհանուր ժողովոյն մէջ ուշադրութիւն ընող ունկնդիրք լաւ նչմարեցին այն առեներանը որ իր տարտկութիւններով այս խնդրոյն մտերցած առեն, միշտ կընդմիջուեր խօսքը հակառակորդաց կողմէն և վերջապէս քուէի պատրուակաւ աղմուկ մը հանելով, ունկնդրաց միջամըտութեամբը ժողովը չվոխթեցին, որով առենաբանին ընելիք յայտնութիւնը նորա չրթանցը մէջ մեռաւ։

Եղբա՛ք, բա՛ւ է ալ եւս. թողունք մեր այս կուրութիւնը, ի զուր չը դինենք մենք իրարու դէմ, դործիք չըլլանք և ոչ մէկ կողմի մը ձեռքամենքս մէկ սիրտ մէկ հոդի ըլլալով, ամենայն անկողմնակալութեամբ բանալ տանք օգոստոս 24 ի նիստին վրայ քաշուած վարադոյրը. անոր ետին պիտի դանանք մեր վնտռածը. եթէ ճշմարիտ ազգասէրն ղգացումը կը կրենք, հոդ չէ՝ ով ոք ըլլայ, այն վարադոյրին ետին է, Ազգին հաւատարիմն ու թշնամին. պէտք է ճանչնանք զայն, ինչո՞ւ կուրօրէն իրարու դէմ դինինք, առանց իրաց պարադայից վրայ որոշ դիտակցութիւն ունենալու։

Դուք ալ Խոճասարեան, Պէկեան, Ղազարոսեան, փափազեան, Այվազեան, դուք ալ վաս, դաւադիր ու վարձեալ լրտեսներ չէք ուղեր ըսուիլ եթէ, մի արդելուք որ այդ վարադոյրը բացուի. դուք վտիտացէք որ այն գողը վերնայ, և այն խնդիրն յատեան դայ։ Երանի՛ թէ այն վարադոյրին ետեւէն, այն խնդրոյն մէջ չէն Ձեզ նման անխոնջ աշխատող ազգասէրները դուրս դան։ Հաւատացէք, անկեղծօրէն կըսենք որ Ձեզ Ազգին բարերարաց կարգը կը դասենք, վասն զի բովանդակ Ազգին տարակոյսը վարատելով, պիտի կարող ըլլայ և մեծով ճանչնալ իր բարեկամն ու թշնամին։

Խօսքերնիս մասնաւորապէս Ձեզ ուղղելով, կըսենք. Օգտին էգիէնտի, ի զուր կը մրատէք թերթերնիդ. Ձեր ճշմարտասիրութեան փառքն ու անկեղծութիւնը այն վարադոյրին ետեւն պէտք է յուսունէք. քանի եղիր, վատ մի ըլլար, եթէ յաղթութեանդ վրայ ապահով ես. ահա քեզ միջոց մը որ թէ արդար և թէ վեհ ու պատուաւոր է. վասն զի պարսպին ետեւն սուր շողացունելը քանի գինուորի դործ չէ։ Նետուէ յատպարեզ, հոն պիտի դտնես քու պսակը. և չըլլայ որ այս դրութեանս դէմ խօսք կարկտելու եղնես. ա՛լ և ամօթ է. Զի եթէ այս վհհանձն հրաւէրն ալ չընդունիք, օր մը ակամայ պիտի դաք յատպարեզ և ջրաւոր ու դերադոյն հեղինակութեան մը միջոցաւ այն վարադոյրը պիտի բացուի. Ասի մէկ ուխտ մ'է անդառնալի, վասն զի սրբազան ու նուիրական է. որուն մասնակից չեղող Հայը վատ, անարդ ու ազգուրաց պէտք է համարուի։

Գալով Ձեզ, ո՛ Դեր. ու վեհ. անդամք փննիչ ցանձնաժողովոյ, Դուք որ ամբողջ ազգին վստահութեանը արժանացած ըլլալով, այն փափուկ խնդրոյն քննութիւնը Ձեզ յանձնուեցաւ և Դուք այն դործը Ձեր հասուն դատողութեամբ քննեցիք ու ստորագրեցիք, տեր եղիք Ձեր պատուոյն, որ անարդուելով անարգուեցաւ համայն աշխարհի առաջ. նախանձախնդիր եղիք ձեր պատուոյն. Ձեր լռութեամբն ու անտարբերութեամբը մի արհամարհէք զձեզ յարդող ու սիրող Ազգին ձեղրած վստահու-

ՕՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Օրագրութիւնս սկսայ գրել 1861 թուականի Յունուարի 1-ին։ Ես ինձ համար կը գրեմ, որովհետեւ ոչ ոք ունիմ, որուն հետ կարենամ սրտիս խորհուրդները բանալ։ Ուրեմն ինչո՞ւ կը գրեմ։ Ինչո՞ւ կը գրեմ, որովհետեւ ինձ ասիկա հաճելի զբաղում մը կը թուի։ Ես կը սիրեմ գրել, ինչպէս կը սիրեմ կարդալ։ Ասիկա ինձ համար ժամանակ անցընելու միջոց մըն է։ Ես ինձ համար

Ուրբաթ Տեղեկատու Մեծ Ժողովի նիստերի մասին

Ուրբաթ, Մարտի 22-ին, ժամը 10:00-ին, Ազգային Ժողովի նախագահ Տիգրան Մելիքյանի նախագահությամբ, Ազգային Ժողովի նիստերի դահլիճում տեղի ունեցավ Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի հերթական նիստը։ Նիստին ներկա էին Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի 15 անդամներից 13-ը։ Բացակայում էին Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի անդամներ Արամ Գրիգորյանը և Նարեկ Հովհաննիսյանը, որոնք հիվանդության պատճառով չեն կարողացել մասնակցել նիստին։

Նիստի օրակարգում ընդգրկված էր միայն մեկ հարց՝ Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի 2025 թվականի տարեկան հաշվետվության քննարկումը։ Զեկուցումով հանդես եկավ Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի գլխավոր խմբագիր Լիլիթ Ավետիսյանը։ Նա նշեց, որ 2025 թվականի ընթացքում Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուում տպագրվել է 312 նիստի ամբողջական արձանագրություն, որոնց ընդհանուր ծավալը կազմել է մոտ 4 800 էջ։ Համեմատության համար՝ 2024 թվականին այդ ցուցանիշը կազմել է 4 150 էջ, այսինքն՝ աճը կազմել է ավելի քան 15 տոկոս։

Զեկուցողի խոսքով՝ աճի հիմնական պատճառներից մեկը եղել է այն, որ 2025 թվականին Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուում սկսել են տպագրվել նաև հանձնաժողովների նիստերի արձանագրությունները, որոնք մինչ այդ հրապարակվում էին միայն էլեկտրոնային տարբերակով։ Նա ընդգծեց, որ այդ նորամուծությունը պահանջել է լրացուցիչ աշխատանք, քանի որ հանձնաժողովների նիստերը հաճախ տևում են ավելի երկար, քան Ազգային Ժողովի լիագումար նիստերը, և դրանց արձանագրությունները ծավալով գերազանցում են նախատեսվածը։

Զեկուցողը նշեց, որ տեղեկատուի էլեկտրոնային տարբերակին տարեկան միջին հաշվով դիմել է 18 հազար մարդ, որոնցից 62 տոկոսը՝ ուսանողներ և երիտասարդ իրավաբաններ։ Ըստ նրա՝ սա վկայում է այն մասին, որ տեղեկատուն դարձել է ոչ միայն պաշտոնական, այլև ուսումնական գործիք։ Ներկայացվել է նաև տեղեկատուի կայքէջի նոր տարբերակի մշակման աշխատանքների ընթացքը, որը նախատեսվում է գործարկել 2026 թվականի հոկտեմբերին։

Նիստի ընթացքում ելույթ ունեցողների մեծ մասը դրական է գնահատել տեղեկատուի աշխատանքը։ Մասնավորապես, Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի խորհրդատվական խորհրդի նախկին նախագահ Վահրամ Ղազարյանը նշել է, որ տեղեկատուի էջերը հաճախ են օգտագործվում դատական գործընթացներում՝ որպես պաշտոնական աղբյուր։ Ելույթ ունեցողներից մի քանիսը, սակայն, քննադատական դիտողություններ են հնչեցրել՝ նշելով, որ որոշ արձանագրություններում ժամանակին չեն նշվում ելույթ ունեցողների պաշտոնները, ինչը դժվարացնում է նրանց նույնականացումը։

Ի պատասխան այդ դիտողությունների՝ Լիլիթ Ավետիսյանը հայտնել է, որ խնդիրը հայտնի է, և որ 2026 թվականի հունվարի 1-ից ուժի մեջ է մտնելու նոր կանոնակարգ, որը պարտադիր կդարձնի ելույթ ունեցողների պաշտոնների և պատգամավորական կարգավիճակների նշումը։ Նա հավելել է, որ տեղեկատուի խմբագրական խորհուրդը նիստի ընթացքում ընդունել է որոշում՝ ստեղծել առանձին աշխատանքային խումբ, որը կզբաղվի այդ կանոնակարգի իրականացման մոնիթորինգով։

Նիստի ավարտին Ազգային Ժողովի նիստերի մասին տեղեկատուի 2025 թվականի տարեկան հաշվետվությունը քվեարկության դրվեց և ընդունվեց՝ 13 կողմ, 0 դեմ, 0 ձեռնպահ։ Որոշվեց հաշվետվությունը հրապարակել տեղեկատուի էլեկտրոնային տարբերակում և տպագիր տարբերակով՝ 500 օրինակ տպաքանակով։

ՎԵՐԱԲՆՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Ազգը միաձայն կը փափաքի այժմ Սահմանագրութեան վերաքննութեանը, ոսոխ դաւադիր խմբակը որ յառաջ վերաքննութիւն բառը լսած առեն ամենայն զօրութեամբ կը յարձակէր անոր դէմ, այժմ ինքն ալ սկսած է յեղյեղել այդ բառը. բայց ի՞նչ խարեական ձեւի տակ։ Գործերնուն եկած առեն՝ նախ վերաքննութիւն և ապա պատրիարք կը պօռան. գործերնուն չեկածին պէս՝ Սահմանագրութեան մէջ փոփոխութիւնք այնչափ կարեւոր բան չի կայ կըսեն։

Ընդհանուր ժողովը իր ընթացքին մէջ ինչ փոփոխութիւններ որ ըրաւ Սահմանադրութեան մէջէն և դանոնք դործադրել սկսաւ, անոնք միայն բ. դրան ներկայացուին և վաւերացումն, կըսեն, և առանց Սահմանադրութիւնը վերաքննուած կը համարին։

Չը կրնար ըլլալ Սահմանադրութիւն մը որ ամենակատարեալ ըլլայ ու վերաքննութեան անկարօտ։ Մեր Սահմանադրութեան մէջ դանուած բաղմաթիւ թերութիւնները որոնք այլ և այլ հրատարակութիւններով ու միջոցներով հասարակութեան ծանուցուած են, եթէ հիմա չը չտկենք, ե՞րբ պիտի չտկենք։ Եւ ինչո՞ւ համար թիւր ընթացքի մը վտանգները տեսնելէս առաջ՝ դարձեալ նոյն ընթացքը չարունակենք։ Սահմանադրութիւնը իր անբաւական դրութեամբը ժողովրդեան իրմէ ակնկալած յոյսերը չը կրցաւ պատկել և հետեւաբար ժողովուրդը հիմա Սահմանադրութեան վրայ այն համակրական աչքով չը նայիր որով կը նայէր առիթ յառաջ։ Ուստի Սահմանադրութիւնը պէտք է աւելի օգտակար դիրքի մը վերածել, ժողովոյ պարագան ու իրաւունքը, աշխատութեանդ բաժանումը աւելի ճըշդիւ կանոնաւորել և վերջապէս տասն ու չորս տարուան փորձառութիւնը ինչ լոյս որ տուաւ, զոյն առաջնորդ ունենալ մեզ։ Բայց Սահմանադրութիւնը իր արդի ամուլ վիճակին մէջ ոմանց դործին չատ յարմար կուդայ եղեր որ լռութիւն պէս քաշկռտանն զայն և ուզածնուն պէս խաղան անոր հետ։ Սակայն ազգին դործին ալ յարմար կուդա՞յ այդ. այս պէտք է նկատել. ազգը այդ մեկ քանի մարդոց համար եղած չէ։

Ազգին դործին կուդա՞յ որ երեսփոխանական ժողովը մեկ քանի մարդոց ձեռք խաղալիք եղած առեն՝ ինչպէս այժմ՝ իրեն հակակշիռ զօրութիւն (pouvoir) մը չըլլայ որոշակի։ Ազգին դործին կուդա՞յ որ Համադամար ժողովը Ազիաճարայ խաչատուրին պէս մարդիկը ֆալշի չըրլայ մը սրգարարելէ և կրօնականներն և երբ խնդիրը Ընդհ. ժողովոյն ներկայանայ, մենք ձեղի պատասխանատու չենք և մեր կրօնական վճիռը չընդունելու դուք ղօրութիւն չունիք ըսելու համարձակի։ Ազգին դործին կուդա՞յ որ դաւառական ու թաղական բոլոր խնդիրները մեկ քանի մարդոց ձեռքը յանձնուին և Ազգ. վարչութիւնը անդական խընդիրներով ծանրաբեռնեալ, խեղճ դաւառականաց սահպողական գործերը երեսի վրայ թողու. անոնք ալ մեր գրպարը չեն, մեր արիւնը չե՞ն կրեր . . ։

Եթէ ասոնք ու այսպիսի խել մը բաներ ա՛լ Ազգին գործին չեն գար, ուրեմն Սահմանադրութեան վերաքննութիւնն ալ անհրաժեշտ է։

Կը լսենք թէ Մայր եկեղեցւոյ թաղ. խորհուրդը բաղմաթիւ ազդայնոց թախանձանացը համեմատ հրաւիրեր է Արժ. Գարեգին վարդապետ Սրուանձտեանցը վաղը որ է տօն Ս. Հաղորդութեան, հանդիսաւոր գատարագ մատուցանելու Գումգապուի Մայր եկեղեցւոյն մէջ։

Արժ. Գարեգին վարդապետին ծանուցեալ ազգասիրական առանդը և ուսումնական համբաւը՝ քաջայոյս եմք թէ մեծախուռն բաղմութիւն մը պիտի հաւաքէ կրօնական այս պատառաւոր հանդիսին մէջ ազօթակից դանուելու և իր ազգասիրական քարոզը լսելու։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝

Պետական խորհրդոյ առաժամանակուոյ նախագահ վսեմ. Սալիճեթ փաշա հատարակաց կրթութեան պաշտօնեայ անուանուած ըլլալով վոխանակ վսեմ. Ճեվատէթ փաշայի որ Պետական խորհրդոյ վոխ–նախագահ անուանեցաւ, երկուքն ալ շաբաթ օրը պ.ն.հատուռ Սուլթանին ներկայացան իրենց նոր ընարութեանց համար երախտագիտական չնորհակալութիւնները մատուցանելու։

— Դաղղիական թնդանօթաձուարձնաւ մը Շաթ–էլ–Արապ գետին մէջէն մինչեւ Պասրայի առաջը դնացեր է, առանց բնաւ կարեւորութիւն տալու Օսմանեան տեղական կառավարութեան իսօքերուն որ իմացուցեր է թէ պատերազմական օտար նաւերը իրաւունք չունին մինչեւ գետին մէջ նաւելու։ Բ. Դուռը ասոր համար բողոքագիր մը ղրկեր է Դաղղիոյ կառավարութեան։

— Անցեալ շաբթու կայսրուհի Եւսուճի իդէաուին իշխանը Տաուտ փաշայի ղօրանոցը այցելութիւն մ'ընելով, ղօրայ կրթութեանը ներկայ դտնուեցաւ և անոնց վիճակը աչքէ անցուց։ Այնուհետեւ Մալթէփէի զինուորական հիւանդանոցը երթալով, հիւանդ զինուորներուն վիճակը քննեց, և իրենց մխիթարական խօսքերը ըրաւ։

ՏԻՐ ԼՐԱԳՐՈՑՍ
ՅՈՎԱԿԻՄ ՐՇԻՍԵԱՆ

ՏՆՕ. ԽՄԲ. ՄԿՐՏԻՉ ՓՕՐԹՈՒԴԱԼԵԱՆ